

PINTYE MIHÁLY

**Hajdu Katalin: Adalék a besenyők történetéhez
(Ősi Gyökér 2004. június)**

A szerző mentségére, még a kortárs írók is összetévesztették a baskirokat és a besenyőket. Tévedni lehet, de ezzel nem vádolom Hajdut csak azzal, hogy kritikátlanul összehordott hetet-havat.

A törökség régészeti anyagában csak azután jelenik meg a ló, miután látták a lovon ülő korai hunokat. Hun, besenyő és magyar egyforma rítus szerint temetkezett: részleges ló, padkás-padmaljos sírgödör és borjú-kultusz. Ezek a jellemzők ismeretlenek minden más népnél. A besese, kesse törökül togrul (fehér sólyom). Kézai írja, ez a madár volt a hunok és magyarok zászlaján. A fehér jelző nem a madár vagy fehér ló szűrét jelenti elsődlegesen, hanem az állat szent, totem voltát. Ez a kiválasztottság hangsúlyozódik pl. I. András király Fehér András krónikai megnevezésében

PINTYE MIHÁLY

A kölcsönadott magyar mitológia

A szepességi német dilettáns, felvett nevéen Hunfalvy Pál alkotta meg a finnugor mitológiát. Erre az alapra helyeződött a közös eredet és ősnyelv hipotézise, a finnugor nyelvelmélet. Mitológia elméletében kínálja magát a rés. A finnugorok közös gyökerű istenneveit a kozmonológiával együtt a finn nemzeti eposz, Kalevalából származtatja, miközben sugallja, hogy a Kalevala germán- skandináv elemekre épül. A magyar hitvilágot szegényesnek állítja be, mert szerinte korán elváltak a finnektől. Mégis lépten-nyomon magyar analógiából vezeti le az önmagában értelmezhetetlen finn, vogul mitológiai képeket. Hivatalos nyelvtudományunk hűségesen ápolja Hunfalvy és követői hagyományát. Ezért felelősség terheli, mert nem fedezte fel Hunfalvy otromba hamisítását a magyar Halotti Beszéd vonatkozásában. Ő tudta, mert utal rá, hogy a HB. Pray-Kódexbeli latin forrásának szövegrésze: quanta gratia dominus deus gratificaverat primus adam. Rövidebben van meg az

1200. év körüli magyar fordításban: mennyi miostben terumteve eleve miv isemucut adamut. A fordító kifelejtette az isten (deus) szót. Hunfalvynak kapóra jött és kitalálta, hogy szándékosan hagyták ki, mert ott van az eleve: eleve tehát deus-t jelent - írja. Azért hamisít, hogy a magyar, állítólagos istennevet besorolhassa a finnugor panteonba: eleve azonos szerinte a finn Elma, Jumala, osztják Jelem, zürjén Jun stb. istennevekkel. Valójában az eleve határozószó, sohasem volt isten jelentése. A latin forrás idevágó mondatának pontos fordítása: mennyi kegyelemben teremtette Isten, először (eleve), mi őszüket Ádámot...

Azt sem vette észre, a finnugor panteonban nem istenek állnak, hanem földi istenkirályok. Bizonyítja a vogul Elmpi (istenfi) Torem fia. Torem magyarul Teremtő. Finn neve Ukko, nálunk Ük (Öregisten). A vogul torem aze, torem jeg Hunfalvynál teremtő atya, valójában aze-íz (lélek), jeg- fehér, ami a lélek vizualitása, színjelölése.

A Kalevala a finnugor mitológiával együtt átvétele, lokális változata a magyar (hun) kettős királyság királyai köré szövődött mítoszoknak, mitológiának. Turul-mondánk nem kizárólag az Árpádház eredet mondája, hanem a mindenkorai magyar uralkodók származásának sokezer éve megfogalmazott kozmonológiája. A magyar szakrális király (Tarján) őse a Nap (Teremtő, Öregisten), aki elküldi saját lelkét fehér sólyom (turul) képében és megtermékenyíti ősanynkat, Emesét (másik nevéen Enét), akinek ágyékából víz fakad. A Nap fia (Álmos) víz alakjában (esőisten) születik meg, mint Attila. A magyar kettős lélekhit szerint mindenkinek van lehelet lelke, ami a halállal megszűnik. Van vándorlelke, ami örök. Az atya vándorlelke által születik újjá saját fiában. Az atya, a fiú és a lélek ezért egylényegű (szentháromság). A király gyermektelenség esetén bármely más személyben is újjászülethet, aki teljes jogú utóda lesz. Az átvevő vogul megőrizte teremtő szavunk korabeli hangalakját: torem. Ebből alakult a szakrális király Tarján méltóságneve és a rituális áldozat- felajánlás (istennek) kultikus lakomájának tor neve. A háromságnak külön nevei vannak: Víz, Fehér, Lélek, Jun stb. Utóbbi szívjelentésű, abban lakik a vándorlélek, a lehelet lélek a fejben. A különböző méltóságnevek a Napisten megjelenési formáira utalnak, igazolva az egyisten-hitet.

A Kalevala- gyűjteményben más néven jön szembe velünk Kapányi Monyó, Babszem Jankó, Fanyűvő stb. Minden mozzanatának van magyar megfelelője. Az analógia kiműveltsége tarthatatlanná teszi az uráli fantazmagóriát. Finn kutatók a Kalevala- mitológia néhány párhuzamát Ázsiában találták meg. Kiegészítem őket: csak ott, ahol a hunok megfordultak. Azok terjesztették el a Közel-Kelet egyiptomi gyökerű mítoszait és mitológiáját. A zsidók Káin- Ábel meséje átvétele Ízisz- Ozirisz történetének stb. Egyiptomból ered a tengerből felbukkanó Föld teremtés- mondája, ami megvan a finneknél és voguloknál is. Ez nem születhetett, az Ural-Altáj hegyeiben. A finnugor istenek Elm, Ilma stb. azonosak a hun Bél (Baál), mezopotám Il-Él istennevekkel. A finn- magyar nyelvi érintkezés csak a Közel-Keleten történhetett. A finnek ottani neve pun volt.

Nyelvünkben a honfoglaláskor még élt ősi szavunk a vízre: ed (nedv)- üd (üde, ügy). Ebből való Ügyek neve, aki Álmos apja. Továbbá az ázsiai hun király Udar és a honfoglalás kori Ed, Edömén nevek. Az Ed - Et – Ete - Atila alakulat egyértelmű. A germán- skandináv mitológia csak a hunok országát ismeri. Azok napkultusza maradandó hatást tett rájuk. Átvették saját mitológiájuk fő alakjaiként a hunok kettős királyságának méltóságneveit. A germán hajósok istene Oden (üd- víz), Thor- Torem, Teremtő, Baldur- Baál, Bél. stb.

Javasolt irodalom:

Hajdú Péter szerk.: Uráli népek
i. Kodolányi János szerk.: A finnugor őshaza nyomában
Mészöly Gedeon : Népünk és nyelvünk

SPANYOL LÁSZLÓ ISTVÁN

Hozzászólás

a Nagyszentmiklósi kincs 21. számú csészéje feliratának leolvasásához

Az Ősi Gyökér 2004. április-júniusi számában jelent meg Dr. Gyárfás Ágnes megfejtése a csészen lévő írásokról, mely két külön mondatot tesz ki. Véleményem szerint az elénk tárt dolgot remekműnek tekinthető!

Nem a megfejtést akarom kritizálni, hiszen abban nincs hiba, és nagyszerű szerkesztőnk munkája felülmúlja a többi megfejtéseket, melyek eddig megkíséreltek.

Én csupán elgondolkoztam azon a káoszon, amin a szerkesztő sikeresen verte át magát, és ez vezetett engem a tények felismeréséhez. Innen már csak egy lépésre volt a kapott szöveg módosítása, aminek úgyszintén szeretnék eleget tenni.

A 7. oldalon olvasható az a felsorolás, hogy a csésze készítője használt ligatúrát, és különböző nemzetektől kölcsönzött rovásbetűket. Ez feltűnt nekem, és átböngészve az írásjelek értelmezését és megfejtését, szembetűnővé vált előttem, hogy a csészt készítő ötvösmester nem tudott sem magyarul, sem törökül, sem görögül, de a hébert sem ismerte. Természetes dolog, hogy ha beszélni nem, akkor írni sem tudott az

említett nyelveken. Később majd látni fogjuk, hogy a csésze készítője valószínű örmény ember lehetett.

A magyar nyelvet némileg értette, és gagyogta is sajátos akcentusával, és az ő beszédmódja alapján fogalmazta meg azt a szöveget amit aztán a csésze pereme alá vésett. Úgy vélem, hogy az illető rendelkezett örmény - latin, örmény - görög, örmény - magyar, stb. szó és betűgyűjteményekkel, hiszen az, szükséges volt munkájához. Innen eredhet a sokféle nemzettől kölcsönzött rovásbetűk használata.

Önkéntelenül is a Halotti beszéd esete jutott eszembe, aholis egy szláv vagy germán pap sajátos akcentusával írt egy alig érthető búcsúbeszédet. Ugye milyen rosszul hangzik? Mert mit tett a pap? Sajátos akcentusához idomította a betűket... Hát ugyanezt tette az ötvösmester is a csésze szövegét írva.

Hogy az ötvösmesternek nem lehetett sok fogalma a magyar nyelvről, arra legjobb az alábbi bizonyíték:

"ZUALAN BESZI ÖVBE..."

Jóllehet, a szerkesztő helyesbítette ezt a szöveget, de nekem is ki kell térnem rá.

BESZT-t írt VESZI helyett, holott ismerte a V betűt! Mégsem írta helyesen, tehát nem jól beszélte a magyar nyelvet. Nem lehet kétséges előttünk, a többi szövegrészben is fellelhetünk "ötvöshibát!" Azt is megállapíthatjuk, hogy az U hang és betű kedvelője volt:

"Zualan, Bolu, Buszidi,..." szavak utalnak erre. Nézzük hát az első sor megfejtett szövegét:

"ZUALAN BADROGI IBZSIDI BOLUVIJA"

Hát ez nem mond sokat nekünk az első látásra! Jó lenne a kapott szövegnek valami érthető formát adni. Ez nem lehetetlen dolog, csak szemünk előtt kell tartanunk azt, hogy az ötvösmester rendkívül rossz akcentussal gagyogta a magyar szavakat. Bontsuk hát szavakra a kapott szöveget:

1. "ZUALAN"

Előzőleg már említettem azon észrevételemet, hogy az ötvösmester előszeretettel volt az U betű iránt. Vegyük hát el azt az oda nem illő betűt, és a

"ZALAN" - t kapjuk.

Ezzel a névvel már találkoztunk a "Zalán futását" említve, de nekünk is van ZALA folyónk, megyénk.

/Egyesek szerb névnek tartják a Zalánt. Én ezt erősen kétlem, inkább magyarnak tartom./

2. "BADROGI"

Itt megint korrigálhatjuk az illető elkövetett hibáját, és a

"BODROGI" nevet kapjuk.

Ez már lehet családnév is, és nekünk van Bodrog nevű folyónk. Nem lehet kétséges előttünk, egy magyar név helytelen leírása az egész.

3. "IBZSIDI"

Nem hiszem, hogy akad olyan szótár, amiben ez a szó szerepel, bár törökösen hangzik. Egyáltalán nem vagyok biztos annak helyességében, amit erről közlök, de kettébontva a szót, talán értelmet lehet adni neki. Mégpedig az alábbi módon:

IBZ - - - SIDI

Ha a **Z** betűt elveszük, és helyette **N**-t -teszünk, akkor az **IBN** -t kapjuk, ami **ÉN**-nek felel meg.

A **SIDI** minden további nélkül elfogadható **SZIDOM**-nak, összeolvasva a két szót, az **"ÉN SZIDOM"** értelmet kapjuk.

4. "BOLUVIJA"

Amint a leközölt kép is tanúsítja, az ötvös nem használt szóközöket, szinte mindent egybe írt. Hát hogyan tette volna, amikor fogalma sem volt a számára idegen nyelvekről!

Az említett szó esetében is összeírást gyanítok, és úgy vélem, hogy külön választva kibogozhatom értelmét. Így nyerhetem a

BOLU - - - VIJA-t.

A **Bolu** szó sem íródott helyesen, akcentust látnak benne, kénytelen vagyok kiemelni az **0**-t és **A**-val helyettesíteni. Ez esetben ezt kapom:

BOLU - BALU - BAL vagy **BÁL**.

Mint ismeretes, Mezopotámiától kezdve Phoenicia /Fönícia/ és Észak-Afrika magyarlakta népei az **Istent Bál**-nak nevezték. Nem tartom kizártnak azt, hogy Magyarországon is így volt, mert nevekben megtalálható a **BAL**. Mint pl. Balogh, Balaton.

Ennél fogva az ötvös hallotta ezt az istennevet, és saját akcentusához igazodva betűzte le. Tehát a

BOLU, - BAL-t, illetve **BÁL**-t jelent.

Térjünk most rá a kettétépett szó másik darabjára, a **VIJA**-ra. Ha ebből a kapott szóból kiemeljük a **J**-t helyesírási hibára hivatkozva, akkor a **VIA**-t nyerjük. A **VIA** latin-olasz szó, mely utat és **"EL"**-t jelent. Pl.: porta via, - vigye **EL**! Tehát távolodást, elszakadást jelent.

Ha a két kapott értelmet összeolvassuk, akkor az **"Isten"**-től **"EL"**-hez jutunk, ami értelmezhető **ISTENTELEN**-nek. A megfejtett írás és értelmezése így néz ki;

"ZUALAN BADROGI IBZSIDI BOLUVIA"
Zalán Bodrogi én szidi istentelen.

/szidom/

Egy percig sem kétlem, nagyon irigyelhette a szép lányt az ötvös Bodrogitól, és szidta, istentelennek nevezte.

A megfejtés másik részével már kevesebb bajunk lesz, mert a szerkesztő nagyon jó meglátással helyesbítette az elírásokat. Érdemes azon-

ban felfigyelni arra, hogy az ötvös felületes is volt munkavégzés közben. **B**-ét használt **V** helyett, **V**-t írt **L** helyett, holott ismerte azokat a rovásbetűket. Minden bizonnyal az ópium kedvelője volt, és delíriumos állapotban dolgozott. Így nem csoda, ha még több fejtörést okozott a szerkesztőnek, hátráltatta őt a munka végzésében.

Úgy látom, nem kell az egész mondatot át-elemezni, csak a BOLU VICA-nak kell értelmet adnom.

A BOLU szó helyes értelmezése már megtörtént, Istent jelent. A VICA meg ismert lány-név, - mint ezt a szerkesztő is közölte.

Összeolvasva ezt kapjuk:

BOLU VICA
Isteni Vica

A jelek szerint az ötvösmester többször láthatta a gyönyörű lányt, és mi tagadás? Szerelemre lobbant ökelme. Ezért isteníttette. Ez engem nem lepett meg, mert valamikor régebben én is hallottam az "Isteni Lolo!, isteni Garbó!" felkiáltásokat a nők rajongóitól. Úgy látszik, az öt-

vösmester korában is létezett már ilyesmi... Így már érthető miért szidta, mondta istentelennek Bodrogit.

A második mondat tehát így néz ki:

**"ZUALAN BESZI ÖVBE BUSZIDI
BOLU VICA OVÉ"**

**Zalán veszi ölbe puszilja
isteni Vica övé.**

Az idők folyamán már többször olvastam a Nagyszentmiklósi Aranykincsről. Nekem úgy rémlik, hogy a szakemberek egy egyén tulajdonának tekintik, és a Balkánt jelölték meg készítési helyül. Ez lehetséges, de nem biztos. Mint a csésze felirata is tanúskodik erről, a csésze megrendelője Zalán volt, a Bodrog-i, és a Bodrog-nak semmi köze a Balkánhoz. Véleményem szerint egy török janicsár lophatta, rabolhatta össze a Kincseket, és valami oknál fogva sebtében el-ásta, egy kevés földet kotort rá. Aztán valami oknál fogva nem mehetett érte. Vagy ütközetben halt meg, vagy valamelyik katonatársa metszette el a torkát... Ez mindaddig rejtély marad előttünk, míg a kincsek minden titka ki nem tudódik. Remélem nem kell sokat várnunk rá.

Takács György

BABBA MÁRIA

ADALÉKOK A MAGYARSÁG ÓSHITÉNEK ISTENANYA-ALAKJÁHOZ

KIADÓ: FÖNIX KÖNYVMŰHELY „MÚLTAT S JÖVENDŐT”KÖZMŰVELŐDÉSI EGYESÜLET 2002.

Kr. e. II. évezredből van feliratos emlékünK KUBABA istennőről, aki a hettita pantheon egyik főistene. Az elnevezés jelentése Szent Baba, ami párhuzamba állítható a Szent Bába névvel, akit a szülő asszonyokhoz hívtak segítségül, ő a jóságos, fénybe öltözött isteni személyiség, aki megegyezik a „ku” kegyes, jóságos, bőkezű, azaz szent Baba asszonnyal.

Ba-u a földek, az állatok és az emberek termékenységének istennője, neve előtt a sumérban szerepelt „dingir” determinatívum, ami a személy isten voltát jelölte. Jelzői között gyakran szerepel a bőkezű, jóságos, gazdag asszony, így megállapíthatjuk, hogy a bőség úrnője volt. A sumér Ba-u istenanya szülőistennő is, aki éle-

tet ad. A jóságos istennő így teljes egységet mutat Babba (Mária) alakjával. Ba-u istenanyának a hagyomány szerint hét ikerlánya van, akik bőséget adnak az emberek számára. Népiünk őshitének Boldogasszonyaiból éppen hetet tart számon az emlékezet. A hét Boldogasszony kapcsolatban állt a különböző bolygók által meghatározott minőségű égbolti szférákkal. Az ég hét-rétegűsége a kozmológiában a suméreknel jelent meg először. Az eget - az őssumér felfogás - egy a föld fölé telepedő szilárd, félgolyó alakú alkotmánynak fogta fel és benne hét egymás fölött álló réteg összetevődését látta. A világoslop helyére épült zi-kur tornyok hét-hét emelete, jelképezve az égi világrendet. A hét égrétegben